

## 2<sup>Ο</sup> ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΠΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

### *Η μνήμη αφηγείται την πόλη...* *Προφορικές μαρτυρίες για το παρελθόν και το παρόν* *του αστικού χώρου*

Αθήνα, 6-8 Μαρτίου 2014  
Αμφιθέατρο «Άλκης Αργυριάδης»  
Κεντρικό κτίριο Πανεπιστημίου Αθηνών, Προπύλαια  
Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ - Ένωση Προφορικής Ιστορίας (Ε.Π.Ι.)

Πώς θυμούνται οι άνθρωποι τις πόλεις; Πώς διαμορφώνει ο αστικός χώρος τις ατομικές και τις συλλογικές ιστορίες ζωής; Τι είδους εικόνες της πόλης δημιουργεί η διαδικασία της μνήμης; Η σχέση ανάμεσα στη μνήμη και την πόλη έχει γίνει αντικείμενο πραγμάτευσης από την ιστορία και τις κοινωνικές επιστήμες. Στα *Κοινωνικά πλαίσια της μνήμης* ο Maurice Halbwachs, στους εμβληματικούς *Τόπους της μνήμης* ο Πιέρ Νορά, στα *Θέατρα της μνήμης* ο Ράφαελ Σάμιουελ, υπήρξαν πρωτοπόροι στο να αντιληφθούν ότι η συλλογική μνήμη απορρέει από ένα χωρικό πλαίσιο. Δεν είναι, άλλωστε, τα μνημεία μέσα στο αστικό τοπίο εκείνα που φτιάχνουν μια συμβολική γεωγραφία των πόλεων; Που καλούν κατοίκους και επισκέπτες να πάρουν μέρος σε συγκεκριμένες επιτελέσεις του παρελθόντος;

Η πόλη έχει αποτελέσει και συνεχίζει να αποτελεί ένα κατεξοχήν πεδίο για την παρατήρηση και τη μελέτη των ιστορικών αλλαγών. Στο πλαίσιο αυτό, έχει γίνει αντιληπτή και ως παράδειγμα διερεύνησης της κυβερνητικότητας ως σύγχρονης μορφής διακυβέρνησης από το 19<sup>ο</sup> αιώνα και έπειτα: η πόλη αποτέλεσε το επίκεντρο του ενδιαφέροντος των κυβερνώντων σε σχέση με τους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν να κυβερνηθούν οι καινούριες κοινωνίες στις μητροπόλεις και στις αποικίες τους. Ο σχεδιασμός των πόλεων, το πώς γνωρίζει κανείς την πόλη και ζει σε αυτήν, οι ατομικές και ομαδικές εμπειρίες της πόλης και οι διαφορετικές μορφές ταυτότητας που συνδέθηκαν με τις εμπειρίες αυτές, αποτέλεσαν συστατικά της σύγχρονης αστικής διακυβέρνησης εξίσου σημαντικά με τις τεχνικές της πειθάρχησης και της αστυνόμευσης. Συγχρόνως, έχει παρατηρηθεί πως οι αστικές πρακτικές και οι χωρικές αναπαραστάσεις που συγκροτούν το τοπίο της πόλης μπορούν να υπογραμμίζουν είτε τη συνέχεια και την επικοινωνία στο εσωτερικό της είτε το διαχωρισμό και τα σύνορα –πολιτισμικά, οικονομικά, ταξικά-, αναδεικνύοντας ποικίλες εκδοχές ταυτότητας που διατρέχουν την καθημερινή ζωή και τη βιογραφία των πόλεων στο πλαίσιο διαφορετικών ιστορικών συγκυριών. Η ποικιλομορφία και οι μετατοπίσεις των πρακτικών και των ταυτίσεων καταγράφουν ενίοτε διαφορετικές εκδοχές της ίδιας πόλης, τις πόλεις μέσα στην πόλη, καθιστώντας τις εννοιολογήσεις του αστικού χώρου σε μεταφορές για την κοινωνική αλλαγή.

Ως πολιτισμικά προσδιορισμένη σήμανση του χώρου, η πόλη παράγεται μέσα από υλικές και συμβολικές διαδικασίες, εκ των οποίων η μνήμη είναι εξόχως σημαντική. Το συνέδριο θα θέσει ως κεντρικό διακύβευμα την από τα κάτω οπτική της σχέσης ανάμεσα στην πόλη και τη μνήμη, όπως αυτή εκφράζεται στις προφορικές μαρτυρίες. Επικεντρώνεται, δηλαδή, στην πόλη ως άξονα που οργανώνει την προφορική μαρτυρία. Η πόλη αποτελεί βεβαίως πεδίο και αντικείμενο της μνήμης· όμως δεν θα γίνει αντιληπτή απλώς ως ο τόπος που λαμβάνουν χώρα τα γεγονότα, ως

ένας παθητικός διάκοσμος για τη ροή του ιστορικού και του αφηγηματικού χρόνου. Μας ενδιαφέρει να διερευνήσουμε πώς η αφήγηση για την πόλη οργανώνει την αφήγηση της ιστορίας του εαυτού. Πώς η μνήμη επιλέγει και διαμεσολαβεί την εμπειρία της πόλης, τι αποσιωπά, πώς διαχειρίζεται το τραυματικό και το καθημερινό. Με ποιον τρόπο αλληλεπιδρούν το παρελθόν, το παρόν και η αίσθηση του μέλλοντος στη μνημονική συγκρότηση της πόλης. Ποιες είναι οι πιθανές διαφοροποιήσεις στις φάσεις της εγγραφής, της επεξεργασίας και της αφήγησης των αστικών αναμνήσεων και τι είδους νοήματα παράγουν τέτοιες διαφοροποιήσεις. Ποιες, ακόμα, είναι οι συγκλίσεις και οι αποκλίσεις ανάμεσα στην ατομική και τη συλλογική μνήμη, καθώς και η συμμόρφωση ή η αντίσταση που η κοινωνική μνήμη επιδεικνύει ως προς τα ηγεμονικά αφηγήματα του αστικού χώρου.

Θα εστιάσουμε σε μαρτυρίες που έχουν επίκεντρο τον αστικό χώρο και αρθρώνονται γύρω από τους παρακάτω ενδεικτικούς άξονες:

- Πώς ο θεσμικός λόγος και η κοινωνική μνήμη της πόλης διαπλέκονται με την ατομική βίωση της πόλης; Πώς συγκροτούνται συλλογικότητες και πολιτικές ταυτότητες μέσα από τους μνημονικούς τόπους της πόλης;
- Τι είδους αναπαραστάσεις συγκροτεί η αφήγηση της πόλης; Πώς αναδεικνύουν τις κοινωνικές, έμφυλες και «φυλετικές» ανισότητες;
- Με ποιους τρόπους σηματοδοτεί η πόλη την παιδική και τη νεανική ηλικία μέσα από εμπειρίες, όπως το σχολείο, τα παιχνίδια, τα στέκια, οι συμμορίες, οι ομάδες των φιλάθλων, οι νεανικές οργανώσεις;
- Τι είδους ταυτότητες συγκροτεί η μνήμη της πόλης; Η προφορική μαρτυρία ξαναγράφει την ιστορία. Πώς διαπλέκονται οι λόγοι για τον «άλλο» και οι λόγοι του μίσους με την ατομική βίωση της πόλης και πώς ξαναγράφουν την ιστορία της δημιουργίας της πόλης, του ποιος εμπερικλείεται και ποιος αποκλείεται από την πόλη; Πώς η μνήμη της συνάντησης των σωμάτων στην πόλη και η διασταύρωση διαφορετικών σωμάτων συγκροτούν την ταυτότητα του υποκειμένου;
- Ποιοι είναι οι «άλλοι» στην πόλη, τι μνήμες κουβαλάν μαζί τους, τι μνήμες συναντούν στο νέο τόπο εγκατάστασης, πώς η συνάντηση αυτή επιδρά στα παλιότερα στρώματα της μνήμης;
- Οι μορφές της συναισθηματικής, ερωτικής και προσωπικής βίωσης στο δημόσιο πεδίο δεν έχουν αποτελέσει αντικείμενο ιστορικής διερεύνησης. Ποιες είναι οι δημόσιες αφηγήσεις ή αντι-αφηγήσεις που παράγουν;
- Πώς βιώνεται η πόλη ως πεδίο και ως αντικείμενο της μνήμης;
- Ποιες πρακτικές οριοθετούν το χώρο της πόλης; Ποιο ρόλο παίζουν η κινητικότητα εντός, από και προς την πόλη, οι γειτονιές, οι ιεροί χώροι μέσα στην πόλη, τα κτίρια και οι «βιογραφίες» τους και πώς αλλάζουν στο χρόνο οι σχετικές σημασιοδοτήσεις;
- Πώς επιδρούν οι εποχές ή οι στιγμές κρίσης στις πόλεις; Κρίσεις όπως, για παράδειγμα, η δεκαετία του 1940, η εγκατάσταση προσφύγων, η σημερινή οικονομική κρίση, φυσικές καταστροφές; Ενεργοποιούν και με ποιους τρόπους αυτές οι συγκυρίες μνήμες παλιότερων εποχών ή/και το αντίστροφο;

Οι ενδιαφερόμενες και οι ενδιαφερόμενοι να συμμετάσχουν στο συνέδριο θα πρέπει να αποστείλουν τον τίτλο και μία περίληψη (150-200 λέξεων) της προτεινόμενης ανακοίνωσης μέχρι τις 15 Οκτωβρίου στις ακόλουθες ηλεκτρονικές διευθύνσεις:

[dlamprop@arch.uoa.gr](mailto:dlamprop@arch.uoa.gr)

[rvboe@yahoo.gr](mailto:rvboe@yahoo.gr)

Η οργανωτική επιτροπή του συνεδρίου  
Τασούλα Βερβενιώτη  
Δήμητρα Λαμπροπούλου  
Αντώνης Λιάκος  
Κωνσταντίνα Μπάδα  
Ρίκη Βαν Μπούσχοτεν  
Ειρήνη Νάκου  
Γιώργος Τσιώλης  
Ποθητή Χαντζαρούλα